



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

15. Obseruationes in Cicerone.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

us, cum oratio amplificatur, cum imminuitur, grauioribus leuiora succedant. Sic 2. Philipp. Tu istis faucibus, istis lateribus, ista gladiatoria totius corporis firmitate.

Secundò, vt rerum naturalis ordo, & dignitas seruetur; Nam viros, & feminas, diem & noctem, ortum & occasum dicas potius, quam fecus.

Tertiò, ne permutato ordine, quædam sint superuacua, vt, *filius, priuignus*, Dionysius Halicarnassus, hæc nimis quidè accuratè & morosè initio obseruauerat, nam nomina verbis semper anteponenda, verba aduerbijs censebat, & hoc confirmat. Homeri testimonijs, *ἀνδρῶν μοι ἐννεπε μούσα πολλὰρόπων. & μὴν*, *ἀείδε δαΐδα. & κτείνε δ' ἐπιπροδάην*. Sed propter alias obseruationes, sententiam mutauit.

Observationes in Cicerone.

CAPVT XV.

NEque verò sunt contemnendæ obseruationes, quæ ex Cicerone afferuntur.

Prima, Ablatiuus absolute positus, aut ante verbum, aut initio ponendus. [Stulti autem, malorum obuersate memoria torquentur: sapientes bona præterita reuouata delectant.] Initio, vt, [Re intellecta in verborum usu faciles esse debemus, 4. Tusc. n. 19.]

Secundò, Adiectiuum dissyllabum substantiuo plurium syllabarum postponitur elegantius. Cicero de Oratore: [Quid enim est maius, quam cum tanta sit inter oratores bonos dissimilitudo, iudicare, quæ sit optima species, & quasi figura dicendi] & 1. de diuinat. num. 52. [Pythagoreis interdictum putatur, ne faba vescerentur, quæ res habet inflationem magnam.]

Tertiò, adiectiua multitudinem significanti ornatius substantiuo postponitur, vt, [Definitio primum deprehenso verbo vno, aut adiecto, aut dempro, sepe extorqueretur è manibus, Chari sunt parentes, chari liberi, propinqui, familiares, sed omnes omnium charitates patria vna complexa est.]

Quartò, Adiectiuum polysyllabum in fronte orationis, & sine, non inueniuntè ponitur, vt Miseri qui sunt inglorij. Et pro Quin. Nihil enim facile persuaderetur iuuis.

Quintò, adiectiuum à substantiuo positione venustè subiungitur, vt est omnino patriæ charitas meo quidem iudicio maxima, sed amor, voluntatisque coniunctio plus habet suauitatis.

Sextò, cognomina interdum proprijs nominibus præponuntur. Sic Marcus Tull. Phalerus Demetrius meo quidem iudicio, præstitit cæteris.

Septimò, cognomen interim à proprio seiuungendum, vt, Marcum verò Cethegum. Cic. de Claris Orat.

Octauò, comparatiuus, & superlatiuus postponitur elegantius substantiuo, vt [Cultura animi Philosophia, quæ extrahit vitia radicibus, & præparat animos ad satum accipiendos, eaque mandat ijs, & vt ita dicam, ferit, quæ adulta fructus vberrimos ferant.] Et 2. Philip. Intercessoris iniquissimi beneficio obtinuit.

Nonò, comparatiuus initio orationis vstitè ponitur. Idem finem periodi decorat, atque exornat. Quintilianus. Decentior equus, cuius astricta sunt ilia, si idem velocior. Et Tuscul. 3. Nihil visum est illo planè iucundius.

Decimò, Nomina propria, & ea polysyllaba, periodi initium honestat, vt: Neoptolemus ille quidem, & Antiochiam locum nobilem.

Vndecimò, nominibus proprijs, quod additum est ad laudem, aut vituperationem, id est sapius proponendum. Tantis amator secreti Demosthenes.

Duodecimò, in pronominibus, vt, satis est comprobatur illud, refert rem prius dictam hoc posterius.

Nullus, elegantius substantiuo postponitur. Sic apud Ciceronem. Ad te scribendi meo arbitrari facultas nulla datur. Et in epistolis, Maius mihi dare beneficium nullum potes.

Pronomen primitiuum participio, & nonnunquam nomini adiectiuo postponitur: vt, Pythagoras non sapientem se, vt qui ante eum fuerunt, sed studiosum sapientiæ vocari voluit.

Tertio decimò, verbum modi finiti, quod multis syllabis constat, in orationis principio non ineleganter ponitur: vt, Solet in mentem venire illius temporis: & Excitat eos magnitudo, & varietas.

Decimoquartò. Item finem sapius implet, & venustat. Sed tamen errant, qui semper vltimè

timò loco ponendum præscribunt.

Nam polysyllaba nomina verbis nimis simplicibus suat ornati ora.

Decimo quinto, verbum substantivum Est, rectè initio post aliam dictionem ponitur, vt apud Cic. sapè. Ea est enim.

Decimo sexto, Sum verbum præcedente comparatio, aut superlatiuo, eleganter finem orationis occupat, vt Tuscul. 2. num. 69. N ullum theatrum virtuti conscientia maius est.

Decimo septimo, Infinitum passiuo verbi vsitatus, quàm actiuo, cum verbo componitur. In pueris oratio perfecta nec exigi, nec sperari potest: Quintil. Et Cic. pro Milone; In hædiatori verò quæ potest inferri iniusta nex.

Præsentis temporis verbum, quàm præteriti, in historia, fabulæ narranda, elegantius dicitur.

Decimo octauo, aduerbia adiectiuo nominibus, aut aduerbijs ex adiectiuo nominibus factis, postponuntur, aut si præponantur in medio, aliquid non in eleganter ponitur, vt: Stylus intermissione paulum admodum de celeritate perdit: Quintil. Cicero, Multò tamen pauciores oratores, quàm boni poëtæ inveniuntur.

Coniunctio, & articuli periodi.

Decimo nono, Coniunctiones frequentissimæ periodorum faciunt initium, & orationis corpus, veluti quibusdam aureis catenulis vinciunt.

Vsitatiora sunt ista: Ac illud quidem, Ac mea quidem sententia, Neque verò, Iam verò, Sed etiam, Et si, Quam obrem, Itaque; Vt enim quisque, Quinetiam, Verum ego, Verum enim uerò, Num igitur, &c.

In Aduerbijs.

Nunquam mehercule, Primum, Deinde, Nunc autem, &c.

In Pronominibus.

Quis enim, Quis autem, Quod quidem, Quidquod, Hoc enim, Hoc profectò, Hæc autem omnia, Quibus de causis, Illud profectò, Ego verò, Mihi verò.

(*)

De dignitate elocutionis, & definitione figuræ.

CAPVT XVI.

Restat tertia, eaque nobilissima pars elocutionis Dignitas, quæ tota consurgit ex figuris. De quibus nunc plenius agendum viderur.

Atque, vt id maiori fiat perspicuitate, primum varia figurarum nomina, & exempla ex veteribus, Hermogene, Longino, Aquila, Rutilio Lupo, Rufiniano, & cæteris, ordine alphabetico subijciam. Mox de vsu, & accommodatione dicam. Tertiò earundem partem, seu permixtionem, & variam in varijs authoribus, & stylis tractationem breuiter ostendam: Nota porrò, figurarum nomine tropos etiam vulgò contineri: quanquam, si propriè, & signanter loquamur, Ο τριπλος περιέν όνομα γίνεσθαι άρετή, τό ή σχήμα

περι πλείω όνοματος κοσμησις, vt declarat Alexand.

Alexander Rhetor de figuris: Tropus est virtus in vno duntaxat verbo; figura, lumen, & ornatus in pluribus. Accedit, quòd tropus immutatis à propria significatione verbis fit;

αλλότριον άντι τή ιδία όνομα. έχει; figura verò propria retinet rei significationem, τή ιδίαν όνομα τή πράγματι σωζει.

Deinde alia est figura dictionis, quæ sit duntaxat in verbis, quibus immutatis ipsa dissoluitur. Talis est allusio; non enim, si καλέσθαι, & βαλέσθαι alludunt apud Græcos, latinè eandem vim retinent. Figura autem sententiæ, cum in sensu, & notionibus mentis sit constituta, verbis etiam immutatis non tollitur.

Definitur ab eodem Alexandro figura ή αλλαξις λόγων ή τό κρείττορ, Mutatio orationis in melius; hoc est, ornatio quædam formæ dicendi. Cæcilius Calendites eandem sic definit, Ζώεις τό μή ηγία φύσιν. Molon. Μεταβολή εις ήδονήν ή άγισα τήν άκοιμή.

Nomenclatura figurarum, ordine alphabetico.

Ex antiquis Rhetoribus expressa.

003

CA